

YLIOPPILASTUTKINTO-
LAUTAKUNTA

ÄIDINKIELI II,
ESSEKOE
14.3.2011

Pablo Picasso, *Kirjoittava nainen* (1934)
öljy kankaalle 81 x 65 cm

Ohje: Kaikki kirjoitustehtävät ovat tämän vihkon sivuilla 2–3. Osaan tehtävistä liittyy aineistoa, jota on hyödynnettävä tehtävänannon mukaan. Lue tehtävät, silmäile aineistot läpi ja valitse tehtävistä yksi. Tehtävät arvostellaan pistein 0–60. Kirjoita ehyt ja kielellisesti huoliteltu teksti. Sopiva pituus on 4–5 sivua. Teksti on **kirjoitettava puhtaaksi kuula- tai mustekynällä**. Valmiit otsikot on lihavoitu. Muussa tapauksessa anna kirjoituksellesi oma otsikko. Merkitse kirjoitustehtävän numero otsikon eteen. Jos valitset aineistotehtävän, tekstisi pitää olla siten ehyt, että lukija voi ymmärtää tekstisi, vaikka ei tunnekaan aineistoa. Aineistotehtävissä tulee viitata aineistoon.

KIRJOITUSTEHTÄVÄT

1. Maailmalla on levinnyt hitausliike *slow*, *leppoistaminen* tai *hidastaminen*, jota kannattavat ihmiset haluavat elää ja toimia rauhallisesti, kiirehtimättä. Miksi tällainen trendi vahvistuu?
2. Presidentti Mauno Koiviston ajasta lähtien presidentin valtaoikeuksia on Suomessa karsittu. Tarvitaanko Suomessa nykyistä vahvempi presidentti, vai voitaisiinko koko presidentti-instituutiosta luopua?
3. Ennen lasten kasvattamiseen osallistuivat vanhempien ja koulun lisäksi naapuruston aikuiset, jotka pitivät silmällä lapsia ja nuoria. He myös puuttuivat tarpeen vaatiessa muidenkin kuin omien lastensa tekemisiin. Kuka lasta nykyään kasvattaa?
4. Design-tuotteita on käytössämme kännyköistä kukkavaasiin. Kirjoita muotoilun merkityksestä arjessa.
5. Kuormittaako urheilu ympäristöä?
6. **Mitä syömme vuonna 2030?**
7. **Taide (tai Tiede) tiennäyttäjänä**
8. **Pablo Picasso naisen kuvaajana**
Käytä aineistona yhtä tai useampaa kuvaa (s. 1 ja 16).
9. Pohdi isän ja pojan suhdetta Juha Itkosen novellissa *Kaupankäyntiä* (s. 4–7).
10. Heli Laaksonen kirjoittaa lounaismurteella. Millaisia ajatuksia runot (s. 8) herättävät murteen merkityksestä?

11. Pohdi artikkelin (s. 9) ja omien kokemustesi pohjalta, onko väitteessä *Internet pilaa aivoni* perää.
12. Oman uskonnon opetus herättää keskustelua. Pohdi oheisen artikkelin (s. 10–11) ja omien kokemustesi pohjalta, miten uskontoa pitäisi opettaa vai tarvitaanko uskonnon opetusta lainkaan.
13. Miksi kymppin tytöt ovat ongelma? Kirjoita Annamari Sipilän kolumnin *Hyvä, knartut!* (s. 12–13) herättämistä ajatuksista.
14. Oliko kaikki paremmin ennen? Pohdi kysymystä käyttäen apunasi diagrammeja (s. 14–15).

*

AINEISTO TEHTÄVIIN 8–14

Pablo Picasson maalauksia.....	1 ja 16
Juha Itkonen: Kaupankäyntiä.....	4–7
Heli Laaksonen: runoja.....	8
Pekka Pekkala: Internet pilaa aivoni.....	9
Anu Koikkalainen: Uskonnonopetus herättää keskustelua.....	10–11
Annamari Sipilä: Hyvä, knartut!.....	12–13
Björn Heselius: Oliko kaikki paremmin ennen?.....	14–15

Huom.! Tekstien kieliasu on alkuperäisen julkaisun mukainen.

KAUPANKÄYNTIÄ

Minun isäni kävi kauppaa. Isällä ei ollut minkäänlaista koulutusta, mutta hän tajusi miten yksinkertaista maailmassa on hankkia tavaraa ja vaihtaa se rahaan. Isä myi kaikkea mitä kuvitella saattaa: pesuaineita ja pölynimureita, aikakauslehtiä ja vakuutuksia, lomaosakkeita Espanjasta, käytettyjä autoja ja puolittettujen asuntoja. Kerran isä osti sairaalasta käytettyjä paareja ja myi niiden aiset Neuvostoliittoon aidanseipäiksi. Äidin raivo lauhtui nauruksi, joka täytti koko talon.

Olin ylpeä isästä. Me asuimme valkoisessa kaksikerroksisessa rivitalossa moottoritien päässä kaupungista, melkein meren rannassa. Sen alueen miehet heräsivät seitsemältä, ajoivat partansa, pukivat ylleen vaimon illalla silittämän paidan, valitsivat hillityn kravatin ja sovittivat veltot ruumiinsa huonosti istuviin pukuihin. Sen jälkeen he hoputtivat lapsensa autoon ja pudottivat heidät takaovesta koulun portille matkalla tylsiin toimistoihinsa.

Minun isäni oli erilainen. Isällä oli tumma täsmällinen parta, eloiset silmät ja kiharat, korvien yli kurottavat hiukset. Joskus iltapäivisin, pitkinä koulupäivän jälkeisinä tunteina jolloin sohimme katulätkää, isä pysäköi autonsa tienvarteen ja hyppäsi aidan yli kentälle. Hän pyöritteli autonavaimia etusormensa ympäri, kysyi pelitilannetta ja sanoi pelaavansa viisi minuuttia tappiolla olevassa joukkueessa. Isä oli aina maalivahti, valtava kuin kivitalo. Isä tunsu kaikki kaverini nimeltä ja kannusti meistä jokaista, kaikkein äänekkäimmin niitä, jotka yrittivät vimmaisesti ujuttaa kiekkoa hänen ohitseen kahdella lumipaakulla merkittyyn maaliin.

Kotona puhuin isän kanssa jääkiekosta. Se oli meidän yhteinen asiamme, äidille yhdentekevä ja pikkuveljelle käsittämätön. Meidän joukkueemme oli kaupungin joukkueista parempi – ainoa jota itseään kunnioittava ihminen saattoi edes kuvitella kannattavansa. Sain isältä joukkueen pelipaidan ja viirin. Ripustin sinipunaisen kankaanpalan omaan huoneeseeni, viistoon matalaan kattoon sängyn yläpuolelle niin että viirin terävä pää hipoi nenääni kun nukahdin.

Kävin isän kanssa jääkiekko-ottelussa vain kerran. Se ilta on painunut mieleeni muistona, josta en pääse irti.

Talvi oli ollut joukkueellemme hyvä. Melametsä ja Arima olivat elämänsä iskussa, Lehtonen tasaisen varma ja Saarinen aina kiekon edessä, suu muutamaa hammasta vajaana. Kun nämä Urheiluruudussa elävät miehet olivat pelanneet meidän joukkueemme välieriin, isä sanoi meidän lähtevän halliin. Hain viirin huoneestani ja juoksin sitä pääni päällä heiluttaen ympäri taloa, kunnes äiti asettui ovensuuhun ja tukki reitin olohuoneesta keittiöön.

Isä ei ollut täsmällinen mies. Sinä loputtoman pitkänä torstaina seisoin eteisessä päällyysvaatteissani, liian suuri pelipaita toppatakin päällä, valmiina juoksemaan pakettiautoon heti kun se ajaisi pihaan. Äiti katsoi minua keittiöstä kummallisesti. Minä porasin katsettani oven läpi ja mietin, kumpi ärsytti minua enemmän, isä joka ei tullut vai äiti joka muistutti minua siitä. Kun kuulin isän nojaavan torveen, säntäsin ulos taakseni katsomatta.

Lensimme moottoritietä pois esikaupungista, yli siltojen kohti keskustan valomuuria ja lopulta tunneliin, josta noustiin toiseen maailmaan. Olin ollut kaupungissa ennenkin, mutta harvoin iltaisin. Koskaan aiemmin se ei ollut ollut sellainen kuin silloin: pimeä, hengästynyt ja vaarallinen, isojen miesten maailma, josta naiset ja lapset oli pyyhkäisty pois.

”Isä. Kuinka monta ihmistä jäähalliin mahtuu”, kysyin liikennevaloissa.

”Kahdeksantuhatta”, isä sanoi nostamatta katsettaan tiestä. ”Ja jokainen paikka on myyty.”

Muistan autot teiden varsilla, liikkeiden mainosvalot ja ahtaan ruudun, johon isä peruutti auton oikealla kädellään, olkansa ylitse katsoen. Muistan jänisräikät, torvet ja hulmuavat liput, valtavat valaan kokoiset miehet meidän seuramme väreissä ja vastustajan hengenvaaralliset kannattajat jossain kadun toisella puolella, niin lähellä että kuulin heidän humalaiset sotahuutonsa. Muistan kuinka isä tarttui minua kädestä eikä päästänyt irti, veti perässään läpi lihavuoren niin kuin uistinta vedessä, vaikka yritin häpeissäni estellä. Piponi putosi ja tein uhkarohkean liikkeen: sukelsin miesten jalkojen väliin ja ehdin poimia sen suojaan raskaiden kenkien iskuilta. Äkkiä olimme loukussa teräsaitojen välissä, ahtaassa suppilossa, josta ihmisvirta valui kohti ovea ja lihaviiden järjestysmiesten välistä sisään.

En ollut osannut kuvitella hallia niin suureksi. Tiesin toki, että jäähallissa on jää, mainosten peittämät laidat, oransseja penkkejä ja tulostaulu katossa – kaiken sen olin nähnyt televisiosta satoja kertoja. Kukaan ei vain ollut kertonut mitään käytävästä; valtiestä, jonka varrella myytiin makkaraa ja kahvia ja metrilakritsaa ja jonka sisään vyöryvä miesjoukko täytti tuoksuilla ja äänillä, kasvavan kiihkonsa merkeillä.

”Rauhoitu”, isä sanoi. ”Hengitä välillä, sinulla on aikaa katsoa tätä kaikkea.”

Samassa isä kiskaisi minut sivuun, syrjään väylältä suuren betonipalkin suojaan. Isä käänsi selkensä väkijoukolle ja sulki minut vahvoilla käsillään kiinni vartaloonsa. Sanoin jotain, mutta ääneni katosi muitten äänten joukkoon.

Olimme niin ehkä minuutin, kenties vähän kauemmin. Sitten isä hellitti otteensa, käänsi minut itseensä päin ja katsoi minua tiukasti silmiin.

”Ei mitään hätää, poika. Ei mitään hätää.”

En uskaltanut kysyä enempää. Annoin isän johdattaa meidät paikoillemme, kauas hallin toiseen pätyyn, korkealle kentän yläpuolelle. Nähdessäni katsomon suppilon tunsin vatsanpohjassani vihlaisun, samantapaisen kuin silloin, kun auto mökkitiellä syöksyi mäen nyppylältä jyrkkään alamäkeen.

Emme olleet paikalla hetkeäkään liian aikaisin. Väkijoukon huuto yltyi, pelaajat luistelivat jälle. Samassa sekunnissa kadotin itseni meteliin – hakkasin jalkojani betonia vasten, heilutin viiriäni ja huusin meidän joukkueemme nimeä. Muistan kuinka kummalliselta tuntui, ettei kukaan pysäyttänyt minua. Paikalla ei ollut yhtäkään äitiä, joka olisi tarttunut tukasta ja käskennyt rauhoittumaan.

Kaikki miehet ympärillä – myös oma isäni – käyttäytyivät samalla tavalla kuin minä. He olivat lapsia, joilla oli aikuisen vartalo. Vielä paljon myöhemmin kun kiersin suuria luentosaleja puhumassa muutosvoimista ja elämänhallinnasta, kuvittelin ennen esitystä sen tilanteen: lauman toisilleen vieraita ihmisiä kaiken sulattavassa yhteisymmärryksessä, joukkovoimastaan juopuneina. Kun ensimmäinen retorinen koukkuni upposi yleisöön,

ajattelin aina sen ottelun ensimmäistä maalia: Lehtosen tarkkaa siniviivalaukausta, joka ohitti vastustajan maalivahdin meidän päädyssämme, minun innosta epätarkkojen silmieni edessä.

Ensimmäisen erän hurmion jälkeen väliaika oli epätodellisen hiljainen. Hikiset punakat miehet istuivat hetkeksi alas, laskivat lippunsa ja tuijottivat silmät tyhjinä jälle. Olisin halunnut olla siinä, osana joukkoa, mutta isä antoi minulle rahaa ja käski käydä ostamassa makkaran. ”Pelimies ei lähde pelistä nälkäisenä”, isä sanoi ja minä menin, ihmeissäni siitä että isä lähetti minut väkijoukkoon yksin mutta liian innoissani pelistä ajatellakseni asiaa kovin kauan. Astuessani aukosta ihmisvirtaan kävelin päin tupakalta tuoksuvaa nahkatakkimiestä, joka tarttui minua kainaloista ja nosti minut sivuun reitiltään kuin tielleen sattuneen roskan.

Oli vain luonnollista että eksyin. Valitsin lähimmän makkarakojun, mutta jono oli toivottoman pitkä. Päätin kai yrittää seuraavaa, ja kohta olin keskellä virtaa, samaa uhkaavaa ihmismassaa, jonka olin kohdannut jo hallin ulkopuolella ja joka nyt ilman isän painoa veti minut armotta mukaansa. Yritin taistella vastaan, takaisin tulosuuntaan tai turvaan käytävän laidalle, mutta mikään ei auttanut – toppatakkimiehet veivät minut mukanaan.

Pysähdyin nyhkyttäen mittaamattoman matkan päässä isästä, suuren C-kirjaimen alla. Kuulin kuinka toinen erä alkoi ilman minua: pelaajat luistelivat takaisin jälle, tuomari pudotti kiekon ja katsomo syttyi hurjaan huutoon.

Jos halusin olla mukana, minun oli voitettava pelkoni. Tajusin että voisin pyytää järjestysmiestä saattamaan minut paikalleni, mutta silloin minun olisi pitänyt tunnustaa avuttomuuteni: kävellä pitkin autiota käytävää hänen perässään samaan aikaan kun miehet katsomossa huusivat joukkuettamme voittoon. Tein nopean päätöksen, jonka merkityksen ymmärsin vasta aikuisena, eräässä seminaarissa arvioidessani omaa luonnettani esimerkkinä läsnäolijoille.

Luikahdin järjestysmiehen käden alta sisään, näin melkein vieressäni vapaan istuimen ja nyökkäsin naapurilleni. Muistan hänet hyvin: hän oli pieni pipopäinen mies, jolla oli viiksekkäät, sarjakuvamaiset kasvot. Hänen jalassaan oli jotain vikaa, se oli suorana hänen edessään. Istuin koko toisen erän tämän vieraan miehen vieressä, seurasin ottelua ja päihdyin omasta rohkeudestani. Huusin joukon mukana, kun meidän joukkueemme eteni kohti voittoa: kolme maalia kahdessakymmenessä minuutissa ja vastustaja vieläkin nollilla.

Jokainen osuma nosti minut korkeammalle, kauemmas kurjasta ruumiistani. Näin jo itseni kavereiden ympäröimänä, kuvittelin heidän epäuskoiset ilmeensä kun jossain sopivassa tilanteessa kesken katulätkän kertoisin ottelusta. Tiesin että isä etsi minua, kierteli huolissaan ympäri hallia, mutta en välittänyt isästä – minulle merkitsi vain ottelu, vain oma nautintoni. Ensimmäisen kerran elämässäni olin tietoisesti itsekäs, eikä se tuntunut lainkaan pahalta.

Kun toinen erä oli ohi, tartuin järjestysmiestä hihasta ja sanoin eksyneeni. Muistin katsomon kirjaimen ja numeron, isä oli takonut ne mieleeni jo autossa. Järjestysmies teki niin kuin olin arvellutkin, otti kädestäni kiinni ja saattoi minut ruuhkan läpi oikean katsomon suuaukolle. Näin heti, ettei isä ollut paikallaan: istuimella oli vain rullaksi taiteltu peliohjelma ja palloksi rutistettu pastilliaski.

Tunsin huonon omantunnon etiäisen, kun istuin kuppituolilleni odottamaan. Peli alkoi, mutta se ei tuntunut enää samalta – ottelu oli jo ratkennut eivätkä miehet jaksaneet enää

huutaa. Kireät ilmeet olivat sulaneet kasvoilta, ja niiden mukana oli kadonnut kaiken sovittava yhteisyys. Toivoin että isä tulisi pian.

Sain odottaa pitkään. Pelaajat poistuivat kentältä ja ihmiset jättivät katsomon, mutta minulla ei ollut mihin mennä. Saatoin vain istua paikallani, katsella jääkonetta ja odottaa. Halli näytti toiselta, autiolta ja epätodelliselta. Kun pelin nostama adrenaliini haihtui, aloin aistia oman pelkoni. Jääkoneen poistuessa jäältä minunkin olisi mentävä, muuten jäisin yksin halliin koko yöksi.

Niin uskomattomalta kuin se kuulostaakin, en heti tunnistanut isää. Pienen hetken katsoin lisyharteista, kiusatun näköistä miestä ja luulin järjestysmiehen tulleen ajamaan minut pois.

Kun mies kohotti kasvonsa, näin isän erilaisena kuin koskaan ennen. Ehkä äiti on kuollut, ajattelin, varmasti kotona on tapahtunut jotain, tämä ei voi johtua vain siitä että minä hetkeksi katosin. Minä vain eksyin, minä halusin huutaa isälle – halusin juosta isää vastaan ja kietoa käteni hänen turvallisen vartalonsa ympärille, niin korkealle kuin yletin. Jokin jähmetti minut paikalleni ja odotin isää hiljaa istuen, tuijottaen jääkonetta, joka nyt oli kiertänyt koko kentän ja kaarsi avoimesta laidasta sisään hallin tuntemattomiin uumeniin.

Kun isä istui viereeni, minun oli pakko katsoa häneen. Vasta nyt huomasin umpeen muurautuneen mustan silmän, kasvojen kipeännäköiset ruhjeet ja verinoron paidalla. En tiennyt mitä sanoa. Lopulta sanoin jotain kummallista: omituisen, aikuisen lauseen, joka tuntui kuuluvan enemmän isälle kuin minulle.

”Älä sure isä, minä olen tässä.”

Oli kuin isä olisi murentunut edessäni, antanut maailmalle periksi ja jättänyt sen minun huolekseni. Isä rutisti minut käsiensä väliin, painoi leukansa päälakeani vasten ja hengitti raskaasti, piti minua otteessaan. Koska isä ei sanonut mitään, minun oli pakko.

”Kaikki kääntyy vielä hyväksi”, kuiskasin.

”Niin”, isä sanoi, ”kaikki on mahdollista.”

Minä olin lapsi, minä sain itkeä. Sitä että isäkin itki, sitä en mitenkään voinut ymmärtää.

Me poistuimme kaupungista bussilla. Isä ei koskaan kertonut minulle mitä autolle oli tapahtunut eikä jäänyt selittelemään sitä äidillekään. Jo viikon päästä isä oli poissa, lopullisesti.

Me muutimme rivitalosta kerrostaloon, isoäidiltä jääneeseen asuntoon keskelle kaupunkia. Vain yhden kerran, aika pian isän lähdön jälkeen kun olin yksin kotona, ovellamme seisoi kaksi isääkin isompaa, ulkomaalaisen näköistä miestä. En kertonut miehistä äidille vaan soitin suoraan isälle, isän minulle antamaan numeroon, jossa oli toisen kaupungin suunta ja josta ensin vastasi vieras nainen.

Kävin jääkiekko-otteluissa ensin yksin, sitten veljen kanssa. Joukkueella oli vierasotteluita isän uudessa kaupungissa, ja muutaman kerran olin yötä isän nuhruisessa kaksiossa rautatieaseman lähellä. Isä oli minulle enimmäkseen ystävällinen mutta etäinen, kaiketi häpeissään siitä mitä oli tapahtunut ja mitä minä olin nähnyt. En halunnut muistaa häntä sellaisena. En halunnut, en kerta kaikkiaan tarvinnut sellaista isää, ja niin minä kasvoinkin aikuiseksi, ansaitsin leipäni puhumalla ja pysyttelin erossa kaupankäynnistä, hankaluuksista joita siitä isälleni seurasi.

Metros

HERTTONIEMI
sanno täti jostan kaukka
ja kuulosta niim pal fiinilt
ruatiks sanota kans
HERTONÄS
mut mun kiälelän
ei san kukka mittä.

Mää aja asema ohitte vaa
kote kerra munst piret
hualtakka.

Koto

Siit paikast mää sen tiäsi et nyy ollan koto,
kuulus paari vessa oven takka: ”Onk täsä jono?”
Voik kuvitel mittä sen kaunemppa,
olkko Salomaa Hiski taik Ahmatova.

Mitä mul o?

Tulkka kaik juapo mu viäre istuma linja-autos.
Sanokka kaik täti et kyl o hualimatoine
ja naisihmine viäl.
Ihmetelkkä kaik viara yhte ääne,
et kummottos se lainkka pärjä.

Mul o maja puus.
Paat rannas.
Suur harma villapait.
Taskulamp peito al.
Viäl yks raha kukkaros.
Nestuuiki taskum pohjal.

Mul on kiäl.
Tämä oma

tuuline ja merine.

Heli Laaksonen, *Pulu uis* (2000)

Internet pilaa aivoni

Syventymistä ja keskittymistä vaativa lukeminen on alkanut tuntua hankalalta. Syypää voi olla internet, jota luetaan silmäillen ja nopeasti.

Teksti: Pekka Pekkala

Mitä minulle on oikein tapahtumassa?

Entinen kirjatoukka tuskin jaksaa lukea ohuttakaan kirjaa ilman erityisen painavaa suositusta. Yli kaksituntinen elokuva tuntuu ajanhukalta, vaikka 90-luvulla saatoinkin katsoa elokuvajuhlilla monta elokuvaa perä perää.

Tv-ututistenkin säännöllinen seuraaminen on jäänyt, koska ne tuntuvat liian hitailta. Sanomalehteä luen vielä, mutta en niin usein ja tarkkaan kuin työn takia pitäisi.

PILAAKO "GOOGLAAMINEN" AIVOT?

Luen ja katson silti todennäköisesti enemmän kuin koskaan – tietokoneen ruudulta.

Olisivatko siis tietokone ja jatkuva "googlaaminen" eli internetin hakukoneiden käyttö pilanneet aivoni, niin että en pysty enää keskittymään suosikkiharrastuksiini?

Selvitän asiaa – tietysti hakukoneella.

Hakusanoilla "google stupid" eteen avautuu kirjoitus heinäkuisesta *The Atlantic* -aikakauslehestä otsikolla *Is Google Making Us Stupid?*

Siinä arvostettu toimittaja **Nicholas Carr** tunnistaa itsestään saman syndrooman: ennen oli helppoa ja luontaista syventyä teksteihin; nyt se tuntuu työltä.

Carr on viettänyt yli vuosikymmenen tietokoneiden parissa ja on vakuuttunut, että se on muuttanut hänen aivot toimintaansa.

KAAVAMAISTUUKO AJATTELU?

Lukemaan opetellessaan ihminen oppii tulkitsemaan näköaistin avulla kirjoitettua puhetta eli korvaamaan kuuloaistin silmillään. Kuten mitä tahansa opittua asiaa, myös lu-

kemista voi opetella uudelleen – tahallaan tai vahingossa.

Vanhasta tavasta voi oppia pois, tai lukemista voi harjoitella uusin tavoin. Näin vanha oppi korvautuu uudella tai tehostuu paremmaksi. Mutta Carr pelkää tietokoneriippuvuuden tekemän ajattelustamme kaavamaisempaa ja enemmän tekoälyn kaltaista.

Kohtalotovereita löytyy lisää.

Entinen kirjallisuuden opiskelija tuskaillee mediamurrosta käsittelevässä *Publishing 2.0* -blogissaan, että kirjat ovat aivan liian lineaarisia. Kirja luetaan tietyssä järjestyksessä, vaikka juoni ei etene aikajärjestyksessä.

Internetissä hypitään sivulta toiselle. Lukemiseen käytetään juuri niin kauan kuin kiinnostusta riittää – nettiä ei voi lukea kanteen kanteen.

Publishing 2.0 -blogissa ja sen kommentteissa ei kuitenkaan tyrmitä uutta lukutapaa täysin. Miten voi olla huono asia, että yhä useampi julkaisu on yhä helpommin saatavilla? Onko parempi lukea syvällisesti paljon huonoja kirjoituksia kuin pinnallisesti parhaiden tärkeimmät kohdat? Onko pitkä teksti aina parempi kuin lyhyt? Onko silmäily korvannut vain muiden medioiden pinnalliset käyttötavat, kuten tv:n katselun tai radion kuuntelun muun touhun ohessa?

Tutkimus on vasta alussa.

Mutta selvää on, että jos pitkäaikainen googletus pistää piuhat uuteen järjestykseen päässäni, työnantajani, kirjoja ja lehtiä julkaiseva SanomaWSOY, on pulassa.

Tänään olisi varmaan hyvä aika ottaa hyllystä jokin kirja ja lukea se kanteen kanteen. Vaikka se olisikin välillä vähän tylsä.

● Kirjoittaja on Helsingin Sanomien verkkopalvelun tuottaja.

Tutkijat ovat huolissaan Google-sukupolven tulevaisuudesta

Britannian kansalliskirjaston tutkimuksen mukaan käyttäjät lukevat kirjaston www-sivuja pääosin vain silmäilemällä, syventymättä teksteihin.

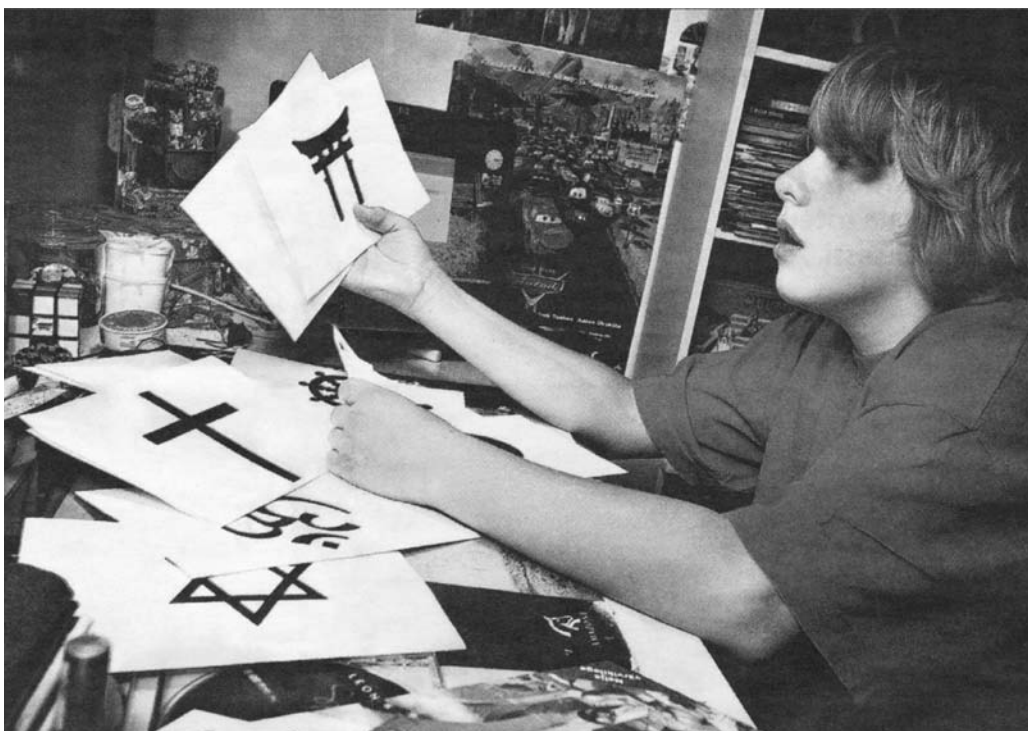
Tieteellisen aikakauslehtien lukija katselee verkossa lehdestä keskimäärin kolmea sivua. Sivulla viivytään neljästä kahdeksaan minuuttia, ja sen jälkeen jatketaan etsimistä. Ihmiset käyttävät tiedon hakuun saman verran aikaa kuin tietoon perehtymiseen.

Tutkimuksen tekijät ovat huolestuneita Google-sukupolven tutkijantaidoista. Miten kirjastot pystyvät palvelemaan vuoden 1993 jälkeen syntyneitä sukupolvea nuorten siirtyessä yliopistoon?

Tutkimusta on arvosteltu, koska siinä ei käsitellä ruudulta lukemisen ongelmia suhteessa paperiin. Onko tietokonenäyttö vain niin epämieluisa, että sitä ei halua tuijottaa keskityneesti liian pitkään?

Uskonnonopetus herättää keskustelua

Esko Jämsä

Uskonnonopetuksessa on pyrittävä järjestelmään, joka toteuttaa mahdollisimman hyvin kaikkien oppilaiden oikeudet.

Keskustelua käydään siitä, vastaako nykyinen oman uskonnon opetus parhaalla tavalla yhteiskunnan tarpeisiin.

Uskontoa opetetaan kouluissa oppilaiden enemmistön mukaan. Enemmistön uskonto tarkoittaa ainakin toistaiseksi kaikkialla Suomessa evankelisluterilaista uskonnonopetusta.

Muilla kuin evankelisluterilaiseen kirkkoon kuuluvilla oppilailla on oikeus oman uskontonsa opetukseen, jos kunnassa asuu vähintään kolme samaan uskontokuntaan kuuluvaa oppilasta. Uskonnottomilla on vastaavasti oikeus saada elämäntiedon opetusta.

Oman uskonnon opetus on herättänyt paljon mielipiteitä sekä puolesta että vastaan. Järjestelmää on perusteltu muun muassa siten, että se ottaa erityisen hyvin huomioon yksilön uskonnonvapauden ja vähemmistöjen oikeudet. Oman uskonnon opetusta on kuitenkin myös kritisoitu, koska sen järjestä-

minen voi olla sekä työlästä että kallista.

Etenkin pääkaupunkiseudulla, jossa eri uskontokuntiin kuuluvia on eniten, lukujärjestysten yhteensovittaminen voi olla työlästä. Jos oppilaat asuvat kunnan eri osissa, on selvää, ettei heidän sijoittamisensa samalle oppitunnille ole yksinkertainen tehtävä.

Myös pienryhmäisten uskontojen opettamiseen liittyy haasteita. Opettajilta edellytetään usein erityisiä pedagogisia valmiuksia, koska samalla tunnilla voi olla eri-ikäisiä oppilaita, joilla on eri kulttuuritausta. He joutuvat usein myös liikkumaan eri koulujen välillä ilman kiinteää työyhteisöä. Työ ilman tukiverkostoa voi käydä raskaaksi. Myöskään pätevän opettajan löytyminen ei ole ollut aina helppoa.

Uskontotietoa harkitaan vaihtoehdoksi

Ruotsin mallin mukainen uskontotieto esitetään usein vaihtoehdoksi oman uskonnon opetukselle. Myös opetusministeri **Henna Virkkusen** mukaan uskontotieto on vakavasti otettava vaihtoehto tulevaisuudessa. Vaikka kaikille yhteinen uskontotieto olisi helpompi toteuttaa, liittyy siihenkin omat ratkaisemattomat kysymyksensä.

Esimerkiksi uskonnottomien velvoittaminen opetukseen johtaisi uskonnonvapauden rajojen määrittelyyn. Vaikka opetus olisi nykyisen järjestelmän tavoin tunnustuksetonta ja se käsitelisi uskontoa yleisempänä ilmiönä, ei uskonnottomien osallistuminen opetukseen ole itsestäänselvyys.

Myös uskonnonopetuksen luonteeseen liittyy haasteita. Uskonto on abstrakti oppiaine, joka ei välttämättä avaudu yleistason esittelyllä, kun yksittäisiin uskontoihin ei voi syventyä. Syvälinen tieto omasta uskonnosta on väylä ymmärtää myös muunlaista uskonnollisuutta. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa tämä taito voi olla hyvinkin merkittävä.

Eri uskontojen painottaminen opetuksessa edellyttäisi myös valintoja. Mikäli opetuksessa korostettaisiin kristinuskoa yli muiden uskontojen, se muistuttaisi paljon nykyistä oman uskonnon opetusta.

Yhteisen uskontotiedon puolesta puhuu kuitenkin se, että se toisi vakaumuksiltaan hyvinkin erilaiset oppilaat samaan luokahuoneeseen. Uskontotieto ei tekisi erilaisista maailmankatsomuksista saarekkeita koulumaailmaan vaan loisi mahdollisuuden eri katsomusten väliseen vuorovaikutukseen.

Opetus lähtee uskonnonvapaudesta

Koska uskonnonopetuksessa on kyse ihmisoikeuksista, se koskettaa kaikkia – sekä uskontokuntiin kuuluvia että uskonnottomia. Uskonnonvapaus on keskeisimpiä näistä oikeuksista.

Oman uskonnon opetuksessa uskonnonvapaus toteutuu eri tavoin. Evankelis-luterilaisen oppilaan velvollisuus on osallistua oman uskontonsa opetukseen, kun taas pienryhmäiseen uskontoon kuuluva voi valita enemmistön uskonnon, elämäkatsomustiedon ja oman uskontonsa välillä.

Uskonnonopetus määräytyy myös pääsääntöisesti uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisen perusteella. Päätöksen siitä tekevät vanhemmat, joten opetuksessa ei ole kyse niinkään oppilaiden vaan heidän vanhempiensa uskonnonvapaudesta.

Uskonnonopetuksen kannalta merkittävä perusoikeus on myös yhdenvertaisuus. Sen vuoksi julkisen vallan tulisi kohdella tasapuolisesti uskonnollisia yhdyskuntia ja maailmankatsomuksellisia suuntauksia. Lisäksi yhdenvertaisuus vaikuttaa yleisenä normina sekä eri uskontokuntiin kuuluvien että uskonnottomien kohteluun.

On tärkeää, että opetukseen liittyvät käytännöt ovat myös yhdenmukaisia, koska uskonnonvapaus ei ole kuntakohtainen oikeus.

Anu Koikkalainen

**Kirjoittaja on tehnyt taustatutkimusta
Ihmisoikeusliitolle uskonnon-
opetuksesta ja ihmisoikeuksista.**

Kirkko ja kaupunki 12.8.2009

SIPILÄ

Annamari Sipilä

annamari.sipila@sanoma.fi

On turha etsiä vikaa itsestään, kun se on ilmiselvästi muissa. Tällä palstalla kolumnisti yrittää sietää ympäristöään.

Hyvä, knartut!

En lähtökohtaisesti pidä itseäni nuoremista ihmisistä. Nuoriso on isokokoista, kovaäänistä ja hiomatonta. Esiinnyn nuorison parissa näennäisen ystävällisenä, mutta sisälläni kiehuu. Mitä ne tekevät täällä? Mitä ne hakevat täältä? Mikseivät ne älyä häipyä jonnekin?

Ärsyttävintä nuorissa ihmisissä on se, että ne omaksuvat nöyrästi aiempien sukupolvien asenteet.

Nuoriso on liian pehmeää. Nuoriso haluaa olla kilttiä ja saada vanhempien ihmisten hyväksynnän.

Mikseivät ne tajua luoda omia uusia sääntöjään? Niillähän olisi valta tehdä mitä tahansa.

Aina kun näen nöyrän alle 30-vuotiaan, tekee mieli potkaista. Väentungoksessa tämä onkin helppoa.

Ei se niiden lihaksikkaita sääreitä särje, ja vaikka särkisikin, eivät ne uskalla reagoida.

Tällä viikolla tunsin kuitenkin tahdonvastaista ihailua nuorisoa kohtaan. Ehkä niissä – joissakin niistä – on sittenkin ainesta.

Tulevaisuuden toivot marssitti esiin tyttöjen *Demi*-lehti. Se oli teettänyt tutkimuksen, jossa kartoitettiin 12–19-vuotiaiden suomalaistytöjen asenteita. Kyselyyn vastanneita oli yli 5 000.

Tutkimuksen tytöt vaikuttavat reippaalta porukalta. Monet ovat päämäärätietoisia ja itsevarmoja.

Viidesosa tytöistä uskoo päätyvänsä vielä joskus johtotehtäviin. Kunnianhimon ja koulumenestyksen välillä on selkeä yhteys.

Itsevarmimmat tytöt uskaltavat olla omia persooniaan. Heillä ei ole tarvetta vetää rooleja. Poikiinkin he malttavat suhtautua kuin kavereihin.

Tulokset ovat hienoja. Erityisen hienoja ne ovat, jos niitä vertaa pari vuotta sitten Britanniassa tehtyyn vastaavanlaiseen kyselyyn.

Siinä brittityttöjen tulevaisuuden suosikkiammateiksi paljastuivat jalkapalloilijan tyttöystävä tai julkkis. Moni piti myös stripparin ammattia harkitseminen arvoisena.

Mutta osaako Suomi arvostaa reippaita ja taitavia tyttöjään? Katin kontit. Suomi vihaa parasta nuorisoaan.

Suomessa on yleisesti hyväksyttyä hyökätä menestyksekkäimpiä nuoria kansalaisia vastaan. Meillä on heille jopa laajalti viljelty haukkumasana: kymppin tytöt.

Jos seuraa suomalaista keskustelua, selviää nopeasti, että kymppin tytöt ovat kaiken pahan alku ja juuri.

Kymppin tytöt vievät pojilta opiskelu- ja työpaikat. He naisistavat arvostetuimmat ammattikunnat ja pysäyttävät näin palkkakehityksen. He pelottavat miehiä. Heillä on ”väärit” mielipiteet. He osaavat ”vääriä” asioita. He eivät ala synnyttää lapsia heti parikymppisinä.

He ovat paariatytöjä.

Kymppin tytöt ovat vaarallisia, ja siksi heitä haukutaan kilteiksi. Se on osa juonta.

Nimittelyllä kymppin tytöt halutaan pudottaa seiskan tytöiksi. Joskus se onnistuu. Jotkut tytöt pudottavat standardejaan tajuamatta, että ei heitä siitä palkita.

Demi-kyselyn tytöt eivät ole onneksi nöyriä eivätkä pehmeitä. Heillä on selkeät tavoitteet ja rohkeutta luoda omat säännöt. Heidänkin täytyy silti varautua vähättelyyn. Siksi en puhuisi alfanaaraista.

Parempi nimitys uuden ajan tytöille on *knarttu*.

Knarttu tietää, että häntä haukutaan päämäärätietoisuutensa takia nartuksi. Hän on kuitenkin tarpeeksi kranttu – valikoiva, tarkka ja nirso – viitatakseen väheksynnälle kintaalla.

Knarttuja ei tee mieli potkaista täpötäydessä raitiovaunussa. Nehän voisivat vaikka potkaista takaisin.

Onneksi.

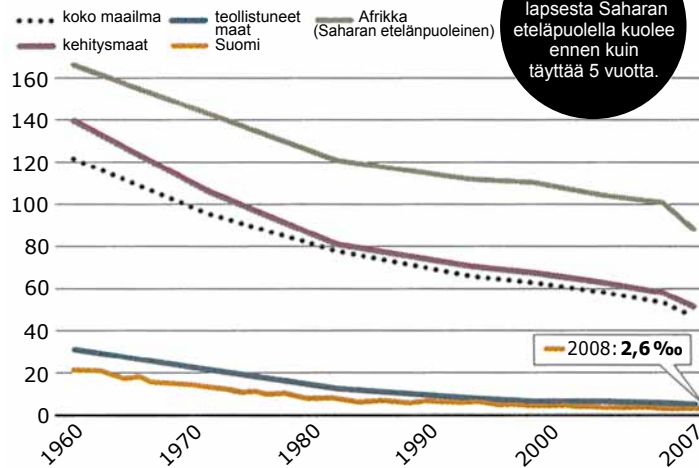

Helsingin Sanomat 18.2.2007

Oliko kaikki paremmin ennen?

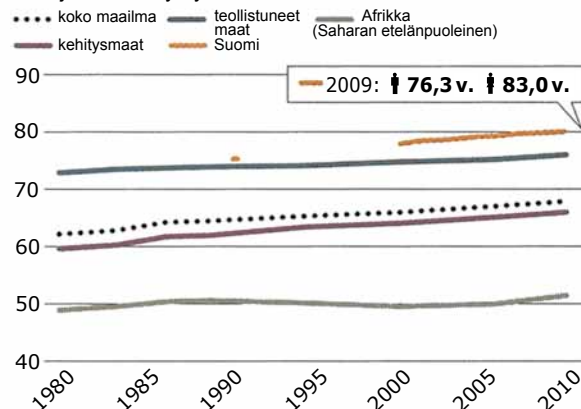
IMEVÄISKUOLLEISUUS 😊

Ensimmäisenä elinvuonna kuolleiden lasten lukumäärä tuhatta syntynyttä kohden.

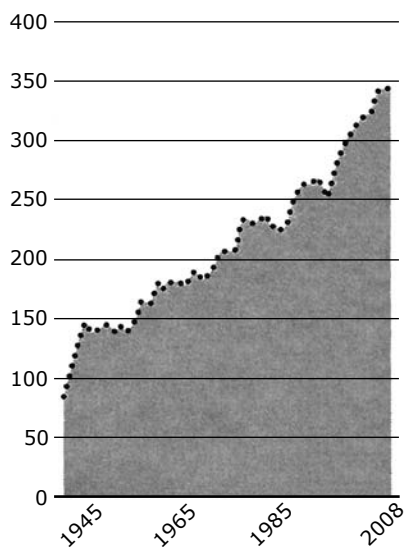
ELINAJAN ODOTUS 😊

Elinajan odote syntymähetkellä.

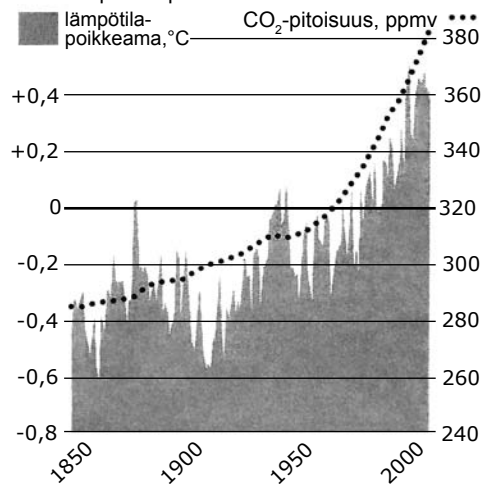
SODAT ☹️

Konfliktien määrä koko maailmassa.

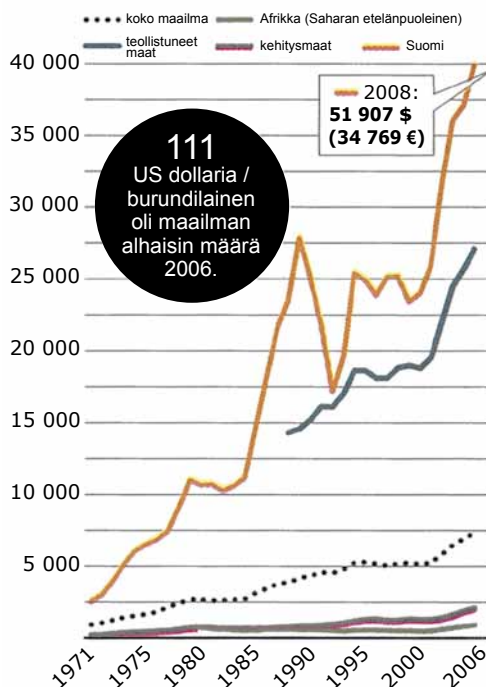
CO₂ & LÄMPÖTILA ☹️

Ilmakehän CO₂-pitoisuuden ja maapallon keskilämpötilan poikkeaman suhde.

BKT HENKILÖÄ KOHDEN ☺️

US dollaria henkeä kohden. Vuoden 2006 dollarin arvo.

(käännös)

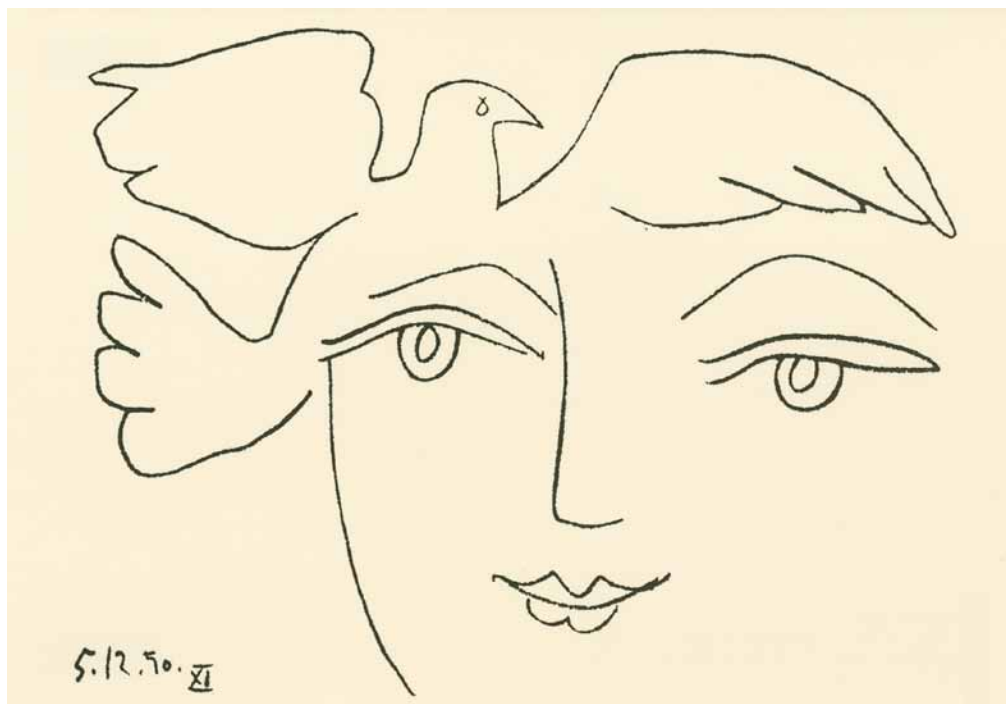
Grafiikka: Björn Heselius
Hufvudstadsbladet 21.10.2009

Pablo Picasso, *Äitiys* (1901)
öljy kankaalle 47,4 x 34 cm

Pablo Picasso, *Sylvette* (1954)
öljy kankaalle 81 x 65 cm

Pablo Picasso, *Rauhan kasvot XI* (1950)
piirros 40 x 50 cm